

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus HUMANIS. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Qvæstio VII. De Gratiâ Christi, prout est singularis homo. In tredecim
Articulos diuisa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

& ipsum esse personale Verbi, & gratuitam Dei voluntatem dici gratiam; sed etiam modum illum supernaturalem naturæ humanæ, secundum quem, ipsa dicitur inexistere Verbo; qui modus etiam vocatur gratia vnionis, vt supra dictum est quæst. 2. art. 10. Et si de hoc modo loquamur, humanitas est assumpta & vnita Verbo, mediante

gratia; quia mediante illo modo vnionis, qui est summa quædam gratia collata isti humanitati. Sicut si quis diceret scientiam copulari animæ, mediante inhærentiâ; & formam copulari materie, mediante informatione. Neque hoc D. Thomas negasset; sed loquitur de medio extrinseco. Sed de his plura infra.

Q V Æ S T I O S E P T I M A.

De Gratia Christi prout est singularis homo.

In Tredecim Articulos diuisa.

Hactenus disputatum est de essentia vnionis hypostaticæ; nunc incipit tractare de ijs quæ hanc vnionem sequuntur; tum ex parte Verbi, vt sunt gratia, scientia & potentia: tum, ex parte humanæ naturæ; vt sunt defectus. Quæ omnia D. Thomas generatim vocat co-assumpta; quia secundario & per ipsam naturam assumpta sunt.

ARTICVLVS I.

Vtrum in anima Christi fuerit Gratia habitualis?

Respondetur affirmatiue. Notandum est, quosdam Doctores olim sensisse in Christo non fuisse vllam gratiam creatam, eò quod per incretam esset infinite gratus; vnde illam fore superuacaneam, vt refert Paludanus in 3. dist. 13. quæst. 2.

Respondeo & Dico Primò, Præter vnionem hypostaticam, quæ aliquod creatum erat, in anima Christi fuisse veram gratiam creatam sanctificantem. Videtur fide tenendum; estque communis sententia Doctorum in 3. dist. 13.

Probatur Primò ex Scripturis. Ioan. 1. v. 14. Vidimus gloriam eius, & gloriam quasi vnigeniti à Patre, plenum gratia & veritatis. Vbi notandum, Erasmus & Caietanum hæc verba, (plenum gratia & veritatis) coniungere cum sequentibus, hoc sensu: Plenus gratiæ & veritatis Ioannes testatur. Ratio est, quia Græcè est nominatiuus πλήρης, non accusatiuus πληρῆ. Sed hæc expositio est contra omnes Patres, & perpetuum Ecclesiæ sensum; & contra distinctionem omnium Codicum Græcorum, in quibus post Veritatis, est punctum; & contra consequentiam textus: Nam statim vers. 16. subditur: De plenitudine eius, omnes accepimus. Et infra vers. 17. Veritas per IESVM Christum facta est. Nec refert quod in textu Græco sit πλήρης, id est, plenus; quia in multis Codicibus habetur in accusatiuo, vel notatur in margine. Quod si legamus in nominatiuo, illa verba, Vidimus gloriam eius &c. erunt legenda per parenthesin, & πλήρης constructur cum λέγει.

Lucæ 1. vers. 35. Quod ex te nascetur sanctum, vocabitur Filius Dei. In quem locum Bernardus homil. 4. super Missus est: Singulariter sanctum fuit, quod Virgo concepit, & per Spiritus sanctificationem, & per Verbi assumptionem.

Item plurimis locis Christus dicitur vnctus Spiritu sancto. Isaia 61. v. 1. & Lucæ 4. v. 18. Spiritus Domini super me, propter quod vnxit me, euangelizare pauperibus misit me. Actorum c. 10. vers. 38. Quomodo vnxit eum Deus Spiritu sancto & virtute. Daniel. 9. vers. 24. Et vngetur Sanctus Sanctorum. Atqui hæc vnctio, etsi principaliter facta sit per vnionem hypostaticam, etiam facta est per gratiam sanctificantem, vt docet Athanasius serm. 2. contra Arianos sub finem. Basilii in Psal. 44. in illud: Propterea vnxit te Deus. Cyrillus in epist. Ad vitam solitariam agentes. Et Hieron. in c. 61. Isaia. Item Isaia 11. vers. 2. Requiescet super eum Spiritus Domini &c. vbi signatur Spiritus sanctus, cum omnibus suis charismatibus, Christi humanitati conferendus, vt docent Cyrillus in hunc locum, Gregorius lib. 29. Moralium cap. 30. & Bernardus serm. 16. in Cantica.

Probatur Secundò Ratione. Prima, Quia anima illa fuit Verbo coniunctissima: ergo maxime ab illo omnis gratiæ influxum recepit. Secunda, Quia oportebat vt anima illa vnita Verbo hypostaticè, etiam perfectissimè eidem vniretur per cognitionem & amorem; ne tanti beneficii esset ignara, aut ingrata: atqui hæc vnio naturâ suâ postulat fieri per dona supernaturalia gratiæ. Tertia, Quia ab eius humanitate, tamquam à fonte omnis gratia in nos deriuari debebat, iuxta illud Ioan. 1. De plenitudine eius omnes accepimus. Quarta, Gratia est summa quædam animæ perfectio, & principium naturale operum supernaturalium virtutum; ergo cum anima Christi fuerit huius capax, non est cur ei negetur. Dices: sufficiebat gratia vnionis. Respondeo, Minime sufficisse; quia gratia vnionis nõ perficiebat animæ vires ad suas operationes; nec reddebat illas fortiores aut vegetiores quàm si non adfuisset; sed solum sustentabat illam naturam, nullum influxum realem aut cooperationem præbens ad eius functiones. Vnde oportebat illam naturâ donis creatis perfici & corroborari ad functiones supernaturales.

Dico Secundò, Hæc gratia, fuit non tantum quid transiens, sed donum quoddam permanens in animâ Christi, & habitus supernaturalis. Est ita certum, vt contrarium sit erroneum: & patet ex testimonijs & rationibus allatis. De quo plura Tract. de Gratia, 1. 2. quæst. 113. art. 2. dub. 1. vbi ostensum est iustificationem fieri per infusionem donorum supernaturalium; scilicet gratiæ & charitatis, vt ait Concil. Tridentinum sess. 6. cap. 7. & can. 11. vbi necessario intelliguntur dona

Fuit in Christo gratia creatæ sanctificans.

Ex Scripturis.

Erasmus & Caiet. male explicant locum Ioan. 1.

Dicitur sanctus.

Vnctus Spiritu sancto.

Quatuor rationes.

Gratia est summa anima perfectio.

Hæc gratia est quid permanens.

dona habitualia; tum, quia operatio non infunditur; tum, quia operatio non conuenit paruulis, qui tamen iustificantur per infusionem gratiæ, & charitatis; quia loquitur Concilium generatim.

DVBIVM I.

Vtrum sine ista Gratia potuerit Anima Christi, esse Sancta, Deo grata, & mereri?

Respondeo; Per potentiam Dei absolutam potuisset Anima Christi carere omni gratiâ habituali; & nihilominus ob solam vnionem hypostaticam fuisset Deo gratissima, sanctissima, & idonea ad meritum.

Prior pars Probatur; Quia Deus omnino liberè infudit illi animæ dona creata, & non erant simpliciter necessaria ad vnionem hypostaticam; quia hæc vnio naturaliter erat prior; & ad illam, non datur vlla præuia dispositio.

Christus est vnus & Sanctus vnione hypostatica.

Altera pars Probatur Primò, Quia hæc anima est maximè sancta, & Deo chara ob singularem vnctionem: atqui primaria vnio, à qua hic homo dicitur Christus & Messias; & de qua Scriptura potissimum loquitur, est per vnionem hypostaticam, qua diuinitas non per aliquod suum donum, sed per seipsam, vnxit & imbuit naturam humanam: ergo ob hanc erat maximè sancta.

Maiores patet; Quia nemo sanctus, nisi ratione vnctionis diuinæ. Minor patet; tum, ex ipsa Scripturarum serie; tum, ex D. Augustino lib. 15. de Trin. cap. 26. & Cyrillo lib. De fide ad Theodosium sub finem, & alijs passim. Confirmatur Ioan. 10. v. 36. *Quem Pater sanctificauit, & misit in mundum, Vos dicitis quia blasphemias: quia dixi Filius Dei sum. Qui locus necessariò videtur intelligendus de sanctificatione per vnionem hypostaticam; nam alioqui parū ad rem faceret. Et ita exponit Chrysostomus in hunc locum, & Hilarius lib. 7. de Trinitate.*

Probatur Secundò, Quia diuina persona hypostaticè vnita illi humanitati, est maior ratio dilectionis & sanctificationis, quàm omne donum creatum: Nam eminenter & quasi intensiue omnis gratia creata in illa vnione continetur. Probatur Tertio, Quia vnio hypostatica excludit omne peccatum, adeò vt impossibile sit illam animam peccare: ergo eam maximè sanctificat. Probatur Quarto, Ratione vnionis hypostaticæ omnia dona supernaturalia isti humanitati fuerunt debita: ergo ea erat veluti fons & radix omnis sanctificationis. Hinc vltimò sequitur Christum sine vlla gratiâ habituali potuisse mereri; quia ipsum suppositum, & natura vnita, eiusque actiones, fuissent Deo gratissime, propter dignitatem operantis. Vide Sotum lib. 3. de natura & gratia cap. 6. Sed de hoc plura dicemus infra.

Christus potuit mereri sine gratia habituali.

DVBIVM II.

Vtrum Gratia habitualis Christi fuerit eiusdem speciei atque nostra?

Afirmatur.

Respondeo; Si de natura rei loquamur, certum est fuisse eiusdem speciei. Primò, Quia visio beatifica in Anima Christi, & in alijs Sanctis, est eiusdem rationis, licet illa sit perfectior intensiue: ideo enim Sancti dicuntur cohæredes

Christi, & conformes imaginis Filij Dei: ergo etiam charitas, lumen gloriæ, atque adeò gratia habitualis, quæ horum omnium prima est radix. Secundò, Quia valde probabile est in essentia animæ non posse esse perfectiorem & nobiliorem qualitatem quàm sit gratia; nam habet proportionem naturalem cum Altissimo fine, scilicet cū visione Dei: ergo erat eiusdem rationis.

Dices; D. Thomas Art. 11. vocat Christi gratiam Vniuersalem principium omnis gratiæ, & alterius rationis quàm sit gratia aliorum hominum: ergo non est eiusdem speciei.

Explicitur D. Thomas.

Respondeo; ita vocari, non quod sit alterius naturæ & speciei, sed quia propter coniunctionem cum Verbo, habet quandam singularem dignitatem & efficaciam, quæ consistit in habitudine ad diuinam personam, & in quadam morali æstimatione; non autem in naturali perfectione.

ARTICVLVS II.

Vtrum in Christo fuerint Virtutes?

Respondetur, In Christo fuisse omnes Virtutes. Probatur Primò; Quia in Christo fuit perfectissima gratia; ex gratia autem dimanant virtutes ad perficiendam animæ vires; sicut ex animæ essentiâ dimanant ipsæ potentie.

Notandum est Primò, Diuum Thomam hic tantum agere de virtutibus supernaturalibus, quæ non inuoluunt imperfectionem; sicut fides & spes, de quibus art. 3. & 4. & quæ non sunt purè intellectuales; de quibus infra q. 9.

Notandum Secundò, Quosdam existimare virtutes effluere realiter & effectiue à gratiâ; sicut potentia animæ ab eius essentiâ. Quæ sententia sine dubio falsa est, multisque modis refutari potest: sed sufficiat vna ratio. Si enim hoc esset verum, eo ipso, quo quis accipit gratiam aut iustificatur, deberet esse beatus, nisi Deus miraculo impediret. Deinde, fieremus beati per solam remotionem impedimenti. Probatur hoc sequi; Quia si virtutes supernaturales, quæ sunt in potentia, manant naturaliter ex gratiâ: ergo etiam lumen gloriæ; hoc enim propriè respondet charitati tãquam eius mensura: ergo essemus beati, nisi Deus contra naturæ ordinem, hanc emanationem impediret; quo impedimento cessante, statim naturaliter cum solo concursu generali, gratia hoc lumen intellectui refundet. Si dicant, lumen gloriæ non manare ex gratia; sed fidem. Contrà Primò, Quia lumen gloriæ propriè est mensura & regula Charitatis: ergo si charitas manat ex gratia, etiam lumen gloriæ. Deinde, lumen gloriæ est suprema virtus supernaturalis perficiens animam: ergo si hæc non manat ex gratia, nec cetera. Tertio, Si lumen gloriæ non manat ex gratia, sed fides: ergo fides fuisset in Christo, & esset in beatis, nisi miraculo impediretur.

7 Virtutes non effluunt realiter à Gratia.

DVBIVM I.

Vtrum in Christo fuerit Virtus Penitentia?

Respondetur; Non fuisse, quatenus elicit actum penitendi; id est, dolendi & satisfaciendi pro suis culpis: quia in ipso nulla poterat esse

8

esse culpa. Erat tamen in Christo ille habitus Virtutis, qui in nobis, vocatur Pœnitentia, eiusdem speciei. Ratio est; Quia hæc virtus per se primò non respicit culpam propriam, sed culpam in genere, quatenus est iniuria Dei; ipsius enim officiũ est dolere de culpa, siue propria, siue aliena, quatenus est iniuria in Deum; & pro ea velle satisfacere: vel (vt in Beatis) detestari omnem iniuriam Deo illatam, & amare eius satisfactionem; vt dictum est in 3. parte Quæst. 85. Art. 3. Vbi etiam ostendimus Pœnitentiam non distingui à charitate, & Iustitia quadam erga Deum; quæ Iustitia videtur esse pars quadam Religionis. Nec obstat quòd Pœnitentia in Christo non possit habere actum pœnitendi; quia etiam in beatis non potest hunc actum habere, tamen verò est in ipsis; & alios actus habet.

Pœnitentia, vt in genere dicitur de iniuria Dei, est in Christo.

Non est in Christo Potentia peccandi.

Pari modo non est in Christo Potentia peccandi, quamuis in eo sit omnis illa facultas positiva quæ in nobis vocatur Potentia peccandi, ob defectum negatiuum illi annexum, qui est, non esse suam regulam, nec esse immobiliter annexum suæ regulæ.

DVBIVM II.

Verum hi Habitus supernaturales fuerint Christo necessarij ad eliciendos actus supernaturales?

R Espondeo, Quidam dicunt nec habitus, nec auxilia supernaturalia Christo fuisse necessaria: quia per solam vnionem cum Verbo, anima poterat omnes virtutum actus supernaturales efficere. Confirmatur; Quia modus operandi, sequitur modum essendi: sed anima ex vi vnionis cum Verbo, habebat modum essendi diuinum; atque adeò ipsum fontem omnium virtutũ: ergo ex vi vnionis habebat etiam operationes diuinas virtutum. Sed hoc multis modis potest refutari.

9 Quidam negant.

Affirmatur.

Quare dicendum est, Christi humanitatem nõ minus eguisse virtutibus & auxilijs supernaturalibus ad opera bona, quàm nos egeamus: imò non minus eguisse auxilio diuino ad seruandam totam legem naturæ, quàm si Verbo vnita non fuisset. Ratio est, Quia vnio hypostatica non dabat vllas vires ad operandum, nec vllum auxilium aut concursum (hæc enim omnia sunt à totâ Trinitate) sed solum sustentabat naturam humanam.

Gratia necessaria ad seruandam totam legem naturæ, fuit humanitati Christi debita.

Aduerte tamen, Hoc auxilium, quod ad legem naturæ seruandam erat necessarium, fuisse omnino debitum humanæ naturæ ratione vnionis hypostaticæ, ita vt nullo modo potuerit negari; vt infra patebit. Illud autem, Modus operandi sequitur modum essendi, intelligendum est de modo operationis, qui sequitur ex eo, quod forma sit in materia, vel extra materiam: Item, qui sequitur ex eo quòd natura existat in supposito diuino: qui tamen modus nihil est aliud, quàm moralis quædam dignitas, & estimatio operationis.

DVBIVM III.

Verum in Christo fuerint omnes Virtutes Naturales, id est, quæ natura viribus comparari possunt?

10 Affirmatur.

R Espondeo; Fuisse, & quidem perfectissimè. Probatur Primò, Quia hæc virtutes sunt

quædam maximæ perfectiones animæ necessariæ, vt ipsa intra limites naturæ sit perfecta; nec vllam includunt imperfectionem, quæ vel beatitudini, vel vnioni hypostaticæ repugnet: vnde etiam cõmuniter tribuuntur Beatis à Theologis in 3. dist. 33. & insinuat Augustinus lib. 13. de Trin. c. 9. Secundò, Quia oportebat vt anima Christi, non solum esset perfectè disposita ad opera bona consentanea legi supernaturali & ordini gratiæ; sed etiam ad opera bona cõsentanea legi naturali, & ordini naturæ. Tertiò, Quia credibile est Dominum obuiisse illarum virtutum functiones; vt Temperantiæ, Fortitudinis, Iustitiæ; ergo ex habitu; nam hic modus operandi est perfectior. Nec obstat, quòd erant naturales, ac propterea nõ videantur meritorie. Quia erant meritorie, tum ratione dignitatis Personæ, tum ex relatione ad finem supernaturalem. Nec impeditur simul operari per virtutem naturalem & supernaturalem circa eandem materiam. Quarto, Quia Christus habuit humanam scientiam; ergo & humanas virtutes.

Christus obuiit actus virtutum naturalium.

Dices, Cõtinentia, quam ponit Aristoteles, nõ videtur fuisse in Christo: nam coniuncta est motibus intemperantiæ. Respondeo; Quoad substantiam suam, in Christo fuisse; nam non distinguitur specie à virtute Temperantiæ: est enim Temperantia in statu imperfecto; scilicet quæ nõdum subegit omnes intemperantiæ motus. Sed hæc imperfectio in Christo non fuit; quia omnes virtutes in statu perfectissimo & heroico habuit. Quo modo autem Magnificentia & Liberalitas in Christo Domino fuerint; Vide D. Thomam ad 3.

Fuit in eo Cõtinentia.

DVBIVM IV.

Verum à principio Conceptionis habuerit hæc Virtutes Naturales?

R Espondeo, Habuisse, idque per infusionem. Probatur Primò, Quia Christus à principio fuit omninò perfectus secundum animam, vt passim docent Patres: & habuit omnes animæ vires optimo modo conformatas, & vtrumque appetitum perfectè subiectũ rationi. Atqui hæc optima virium dispositio, & appetituum cum ratione conformatio, fit formaliter & intrinsecè per hæc virtutes, & habitus connexos. Probatur Secundò, Quia Adam à principio habuit hæc virtutes animæ infusas; & pariter omnes beati in patria: ergo multò magis Christus: tum, quia secundum animam beatus erat; tum, quia principium omnis perfectionis humano generi institutus erat. Nec obstat quòd Deus per solam externam prouidentiam & assistentiam potuerit efficere vt appetitus numquam contra rationem moueretur: quia perfectiori modo hoc fit per intrinsecã dispositionem, & conformationem; ad quam necessarius est virtutis habitus, sine quo, appetitus non fuisset intrinsecè conformatus rationi.

11 Affirmatur.

Adam & Beati habent ab initio hæc virtutes infusas.

Dices, Præstantius est habere virtutem à se, quàm ab alio: ergo Christus comparauit hæc virtutes suis actibus; non autem accepit infusas extrinsecus. Respondeo; ob hoc argumentum quidam putant Christum in momento suæ Conceptionis, elicuisse omnes actus omnium virtutum; & per hos, eas comparasse. Sed quamuis hoc non

12 Christus non elicuit omnes actus virtutum naturalium in primo instanti suæ Conceptionis.

hoc non implicet contradictionem; tamen non est naturę consentaneum: debuisset enim illa anima simul habere omnes actus illarum virtutum in summa intensiōe, & secundum totam extensionem & materiam cuiusque virtutis, idque in omnibus simul potentijs, Intellectu quidem, considerando & aestimando omnes virtutū materias: Voluntate, & Appetitu inferiore, distinctis actibus omnem honesti materiam pro sua conditione amplectendo: quod sine ingenti miraculo, minime necessario, fieri non potuisset. Adde, nobilius esse incipere à perfecto modo operandi, qui est ex habitu; quam procedendo ab imperfecto, habitum comparare. Quare dicendum est, Christum illas virtutes quodammodo habuisse à seipso, quia habuit eas ex efficacia suę personę, qua contulit eas animę suę tamquam debitas ob intrinsecam vnionem cum personā. Contulit autem eas in summā perfectione, quę erat possibilis secundum potentiam ordinariam, & consentanea dignitati illius diuinę vnionis: ac proinde etiam quanta esse poterat iuxta capacitatem naturalem humanę animę. Potentię enim naturales in homine habent terminatam efficaciam agendi; vnde datur aliqua intensio actuum naturalium, vltra quam, vis naturę non potest. Vnde etiam fit vt hæ virtutes in Christo successu temporis non sint auctę: tum, quia capacitas animę fuit expleta; tum, quia actus non fuerunt habitibus intensiores.

Quadam modo habuit has virtutes à seipso.

Non exnerunt in eo successu temporis.

13 Regatur.

Fides sem fidelium.

14 Habuit tamen fidei meritum.

ARTICVLVS III.

Virum in Christo fuerit Fides?

Responso est negatiua. Est certa & communis Theologorum in 3. d. 23. & sequentibus. Probat, quia fides non est in ijs qui habent clarā visionem, vt docet, D. Aug. lib. 14. de Trinit. cap. 2. Et constat ex Apostolo ad Hebręos 11. v. 1. vbi dicit: Fides est argumentum non apparentium. Atqui Christus ab initio habuit clarā visionem diuinitatis, & diuinorum mysteriorum, vt infra dicemus. Vide 2. 2. q. 5. art. 2. Dices Isaię 11. v. 5. dicitur de Christo: Et eris fides cunctoꝝ renum eius. Respondetur; fides accipitur ibi pro fidelitate, id est, constantia in seruandis promissis.

Ita D. Hieronymus & alij communiter. Vnde Septuaginta vertunt ἀληθεια veritas; & sensus est, perpetuò & inseparabiliter erit iustus & fidelis in promissis.

Aduerte tamen, etsi in Christo non fuerit fides, fuit tamen fidei meritum. Nam habuit promptitudinem ad credendum, si deesset euidentię, idque ex pia affectione voluntatis ad diuinam auctoritatem. Vnde in voluntate erat habitus supernaturalis, qui in nobis actum fidei imperat; quamuis in intellectu, nec actum, nec habitum fidei haberet: ille enim habitus, eiusque actus, nullam includit imperfectionem, quę statim beatitudinis repugnet. Vnde etiam in beatis manet, vt dictum est 2. 2. q. 5. a. 2.

ARTICVLVS IV.

Virum in Christo fuerit Spes?

Respondetur negatiuē. Vide D. Thomam. Notandum tamen, etsi in Christo non fue-

15

rit spes; seu potius actus spei, vt extendit se ad gloriam animę sperandā; fuit tamen in illo spes, quatenus est expectatio glorię corporis, & exclusiōis omnis mali, quia hæc gloriā in vitā istā mortali caruit, & multis malis animę & corporis afflictatus est. Ipse etiam habitus, qui est virtus Spei, erat in eo eiusdem rationis, cuius in nobis; quāuis non omnes actus habuerit quos in nobis. Nam hic habitus manet in beatis, & varios in illis actus habet; vt dictum est 2. 2. q. 18. a. 2. Vtrum autem sit idem habitus, quo speratur beatitudo animę & corporis, dictum est ibidem q. 17. a. 2. dub. 3. vbi ostensum est esse eundem, qui tamen confert partibus heterogeneis.

Qualit actus & habitus virtutis

ARTICVLVS V. & VI.

Virum in Christo fuerint dona Spiritus sancti, præsertim Timoris?

Respondetur; in Christo fuisse omnia donā Spiritus sancti, etiam donum Timoris. Probat Isaię 11. v. 2. Requiesces super eum spiritus Domini, spiritus sapientię & intellectus, spiritus consilij & fortitudinis, spiritus scientię & pietatis: & replebit eum spiritus timoris Domini. Ratio est, quia dona dantur vt intellectus & voluntas facile moueantur, & obsequantur Spiritui sancto; atqui hæc potentię in Christo erant optimē dispositę ad Spiritus sancti motum suscipiendum: ergo &c.

Notandum Primò, Magnam esse contouersiam inter Doctores, vtrum, & quomodo dona distinguantur à virtutibus infusis; scilicet à quatuor Cardinalibus, & tribus Intellectualibus.

Notandum Secundò, Siue dona distinguantur à virtutibus, siue non; certum est in Christo omnia fuisse; vt patet testimonio Isaię, quod directè est de Christo: vnde in Christo fuit etiam donū Timoris Domini, quod olim perperam negauit Pet. Abailardus, vt refert Bernardus epist. 190. ad Innocentium 11. & Castro Verbo Christus haresi 6. qui etiam hanc haresim refutat.

Sed difficultas est, in quo consistat hoc donū Timoris? Respondeo Primò, Possē consistere in quadam reuerentiā, quę nascitur ex consideratione eminentissimę maiestatis diuinę, & vilitatis proprię naturę; quā fit, vt quis fugiat omnem sui comparationem cum Deo; & omnem illius celsitudinis curiosam scrutationē; seq. illi penitus submittat. Et hoc modo certum est in Anima Christi, & in omnibus beatis esse hunc Timorē; hunc enim Patres tribuunt Sanctis Angelis, vt Dionysius de cęlesti hierarchia cap. 13. & Chrysof. homilia 1. de Visione Isaię. Ita D. Thomas hoc loco accipit Donum Timoris; quanquā hic actus videatur pertinere ad virtutem Religionis; vt patet ex dictis de Religione l. 2. de Iustit. & Iure c. 36. Quòd tamen hæc reuerentia rectè dicatur Timor, patet ex modo loquendi

Haresi Petri Abailardi

Per Donū Timoris intelligi potest Reuerentia

Reuerentia hæc 16 & dicitur Timor.

Vocatur
etiam Ad-
miratio.

quandam, quâ quis ex hoc affectu refugit se comparare cum Deo, vel certè eius profunda curiosè scrutari. Quò fit vt etiâ dicatur Admiratio; quia admiratio, præter cognitionem diuinæ incomprehensibilitatis, quæ est actus intellectûs, nihil ponit in voluntate nisi illum affectum, & fugam curiositatis circa incomprehensibilia Dei. Vnde hæc etiam fuit in Christo, sicut & in Angelis beatis. Nam de Angelis testatur Dyonisius supra, & Greg. 17. Moralium c. 15. exponens illud Iob 26. vers. 11. *Columnæ Cæli contremiscunt, & pauent ad nutum eius*, id est, admirantur eius maiestatem, & iudicia.

2. Fuga
mali.

Secundò, Potest per hoc donum intelligi Timor, quo quis refugit separari à Deo per culpam, qui est in Beatis, non quidem vt actus absolutus, sed vt conditionatus: considerantes enim suæ naturæ mobilitatem, in quam detractis Dei donis diuinoque influxu, reciderent; vident se ex hac parte posse à Deo desistere. Vnde nascitur quidam actus Timoris conditionati, qui nihil est aliud quàm simplex quedam fuga voluntatis, tamquam mali, quod naturæ nudæ est possibile. Vnde patet hunc quoque timorem in Christo esse.

3. Temperantia.

Tertiò, Per donum Timoris potest intelligi virtus Temperantiæ, qua fugimus voluptates carnis ex instinctu Spiritûs sancti. Et hoc etiam fuit in Christo, cum esset in vita mortali, & est modò in ipso, & beatis, secundum simplicem affectum quo amant honestatem temperantiæ, & turpitudinem contrariam detestantur.

18
Qualis sit
Timor in
Beatis
iuxta
August.

Aduerte D. Augustinum lib. 14. de Ciuit. cap. 9. dupliciter Timorem ponere in Beatis: Primò, ratione præmij. Quomodo dicitur Psal. 9. vers. 19. *Patientia pauperum non peribit in finem*; quia præmio & fructu patientiæ, non fraudabuntur. Secundò, ratione effectûs, Qui est arctissima coniunctio cum Deo; qui enim in hoc mundo timet à Deo separari, arctius se illi astringit ne contingat excidere. Vnde arctissima illa Sancto- rum cum Deo coniunctio, & quasi intima in ipsum fuga, vocatur Timor, iuxta Augustinum.

ARTICVLVS VII. & VIII.

Virum in Christo fuerint omnes Gratia gratis data, etiam Prophetia?

19
Affirma-
tur.

Respondetur affirmatiuè. In Christo perfectissimè fuerunt omnes Gratia gratis data. Notandum ex D. Thoma 1. 2. quæst. 111. art. 4. Sicut Gratia gratum faciens datur homini vt mens eius iungatur Deo cognitione & affectu; ita Gratia gratis data confertur vt ipse alios ad Dei cognitionem & cultum adducat; suntque nouem, & enumerantur ab Apostolo 1. ad Corinth. 12. vers. 8. è quibus tres, iuxta D. Thomam pertineat ad cognitionem cælestis doctrinæ, scilicet *Sapientia, Scientia, Fides*: duæ pertinent ad elocutionem apud Auditores, vt genera *linguarum, & interpretatio sermonum*: quatuor ad confirmationem doctrinæ propositæ, scilicet *operatio virtutum, & gratia sanctorum, Prophetia & discretio spirituum*.

Probatur ergo has omnes gratias in Christo

perfectissimè fuisse. Primò, Ex Patribus. D. Augustinus epistola 57. quæst. 1. *Sicut in capite sunt omnes sensus, ita in Christo omnes Gratia*. Idem tract. 14. in Ioannem explicans illud: *Non enim ad mensuram Deus dat Spiritum*. Chrysostomus homilia de Spiritu sancto paulò vltra medium in tom. 3. & hom. 29. in Ioan. Cyrillus lib. 2. in Ioan. cap. 72.

1. Ex Pa-
tribus.

Secundò, Probatur ratione. Prima, Quia à Christo tamquam à capite, omnes hæc gratia descendunt in alios, tamquam in membra: Nam vnicuique data est gratia secundum mensuram donationis Christi, ad Ephes. 4. v. 7. Secunda, Christus fuit perfectissimus Doctor omnium hominum: ergo in ipso perfectissimè fuerunt omnia quæ ad istius doctrinæ apprehensionem, propositionem, & confirmationem pertinent: ergo omnes hæc gratia.

2. Ratio.

Tertiò Probatur inductione: Fuit enim in illo Sermo Sapientia & Scientia, id est, facultas explicandi omnia quæ ad fidem, & ad mores pertinent. Quod perspicuum est ex eius doctrina. Vnde Petrus Ioan. 6. v. 68. *Domine ad quem ibimus? Verba vita aterna habes*. Luc. 4. v. 22. *Mirabantur in Verbis gratia, quæ procedebant de ore ipsius*.

3. Probatur
inductione.
1. Sermo
Sapientia.

Fuit etiam in ipso Fides, vt est Gratia gratis data: 2. Fides, nam hæc, supra firmitatem assensus fidei, vel cognitionis supernaturalis quæ in Christo erat loco fidei, nihil videtur addere præter auxilium speciale, quo quis iudicat sibi præstò fore diuinam opem ad miracula; ex quo fiduciam concipit miraculorum: & ita maximè fuit in Christo: vnde Ioan. 11. v. 42. *Ego sciebam quia semper me audis*.

2. Fides.

Fuit etiam in eo Donum linguarum omnium; quia qui nouerat cordium secreta, non poterat ignorare vocum significationes. Deinde, Qui contulit Apostolis vt omnium linguis loquerentur, non potuit eadem facultate carere; quin potius longè perfectius eam possedit. Publicè tamen & pro concione verisimile est non fuisse vsum diuersis linguis, præter Syram & Hebræam; quia non erat missus nisi ad oves quæ perierunt demus Israël Matth. 15. v. 24. nempe, vt per se, illis prædicaret. Et hoc fortè vult D. Thomas art. 7. ad 3. Priuatim autè probabile est eum hoc dono vsum, vt, cum loquebatur cum gentilibus, cum Samaritanâ, & alijs.

3. Lingua.

Fuit etiam in illo Prophetia, quod est contra Abulensem q. 64. in cap. 11. Numeror. vbi existimat Christum non fuisse verè Prophetam, sed solum opinionem vulgi, qui nihil in eo maius agnoscebat. Sed Probatur, quia Scriptura passim Christum vocat Prophetam. Deut. 18. v. 18. *Prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorum. Quem locum de Christo intelligi, patet ex interpretatione Petri Act. 3. & Stephani Act. 7. de quo vide D. August. lib. 16. contra Faustum Manichæum cap. 18. & sequentibus. Matth. 13. v. 57. Non est Propheta sine honore nisi in patria sua. Et Luc. 13. v. 33. Non capit Prophetam perire extra Hierusalem. Quibus locis Christus se Prophetam vocat, non vulgus. Omitto alia plurima loca. Deinde Probatur ratione; Quia Christus per scientiam supernaturalem & beatificam, prænoscebat ea quæ procul sunt, vel loco, vel tempore; & à quibus ipse tamquam viator distabat; eaque annuntiabat hominibus: ergo verè erat Propheta.*

4. Prophe-
tia, quam
malè negat
Abulensis.

Dices Primò, Christus vt homo, erat Beatus; ergo ei nihil erat procul, sed omnia præsentia; ergo

Obiectio-
nes res-
ponso.

Ff ergo

ergo non erat Propheta; nam de ratione Prophetæ est, vt videat procul posita. Secundò, Christus non erat Dei nuntius, sed Deus ipse: ergo &c. Tertio, Ioannes Baptista non erat Propheta, sed plus quam Propheta. Matth. 11: ergo multò magis Christus. Quarto, Prophetia euacuabuntur. 1. Cor. 13. atqui in Christo nihil euacuandum; quoad animam.

Respon-
ditur.

Respondeo ad primum: Negando Consequen-
tiam; Nam Christus non tantum erat beatus, sed
etiam viator. Et quatenus viator, erat procul
ab ijs quæ nuntiabat; quod sufficit ad rationem
Prophetiæ. Ad secundum: Christus non tantum
erat Deus, sed seruus & nuntius Dei; vnde dici-
tur; *Seruus Dei* Isaia 42. vers. 1. & *nuntius testa-
menti*, Malachia 3. vers. 1. Ad tertium; Ioannes
erat plusquam propheta in annuntiando Christo;
quia plus fecit quam alij; cum ipse demonstra-
uerit presentem, quem alij dumtaxat prædixe-
runt venturum: verè tamen fuit Propheta. Ad
quartum: *Prophetia cessabunt*, quoad actum præ-
dicendi futura: vnde Græcè est, *Oriosa reddentur*.
Ibidem dicitur etiam *linguas cessaturas*; non quòd
hæc cognitio sit abolenda; sed quòd vsus varia-
rum linguarum non erit amplius necessarius. Si-
militer *scientia destruetur*, quia tolletur omnis ob-
scuritas, ita vt omninò alia videatur scientia.

Prophetia
in Christo
non est di-
stincta à
scientia
infusa vel
beatifica.

Petes, An hæc cognitio prophetica fuerit di-
stincta in Christo à scientia infusa, vel beatifica?
Respondeo, Non fuisse; quia prophetica cog-
nitio, non necessariò includit obscuritatem; sed
abstrahit à cognitione obscura & clara: solum-
que postulat vt sit cognitio eorum, quæ procul
sunt à mortalium cognitione; & existat in homi-
ne viatore. Connotat enim Prophetia starum
viatoris in subiecto; qui videlicet saltem corporis
conditione procul sit à cœlestibus, quæ videt.
Vnde etiam lumen beatificum in Christo, quate-
nus corpore erat viator, habebat rationem pro-
phetici luminis; vt etiam insinuat D. Thomas in
Corpore ad 1. & ad 3.

21
Discretio
spirituum.

Quòd autem in Christo fuerit etiam *Discretio*
Spirituum; patet, quia discretio spirituum, vel,
nihil est aliud nisi cognitio cordium, quam cer-
tum est in Christo fuisse; vt infra dicitur: vel,
est facultas quædam cognoscendi, & discernendi
instinctus Spiritus sancti, à motionibus Dæmo-
nis, vel proprijs: & hæc etiam in Christo erat
perfectissimè; nam illas motiones intuitiue po-
terat cognoscere.

6. Inter-
pretatio
sermonum.

Fuit etiam *Interpretatio sermonum* in Christo,
nam hæc est donum quoddam Spiritus sancti, quo
penetramus & explicamus abditos Scripturæ sen-
sus. Quod in Christo perfectissimè fuit, qui est
totius Scripturæ obiectum, & hypostasis. Vel
certè est auxilium Spiritus sancti ad oracula di-
uina sine errore in aliam ex alia lingua transfe-
rendi. Et hæc facultas etiam Christo inerat, vt
patet.

7. Operatio
virtutum.

Denique sunt in illo *Operatio virtutum & gratia*
sanctatum; vt patet ex contextu Euangelico. Vbi
aduerte, hæc duo vocari communiter gratiam
miraculorū, & distingui dumtaxat materia; nam
gratia sanitatis, ratione commodi quod mortali-
bus præstat, habet peculiarem vim ad persuaden-
dam fidei doctrinam; ob quam, hæc gratiæ dan-
tur. Quam vim Operatio Virtutum, id est, alio-
rum miraculorum quæ fiunt in elementis vel re-

bus inanimis, non æquè habet. Ratio, cur hæc
Christo tribuamus, est; tum, quia dignitas illius
personæ, quæ erat *Virtus Dei*, per quam facta sunt
omnia, postulabat vt in natura assumpta quæuis
miracula posset edere: tum etiam id postulabat
officium Doctoris, & institutoris nouæ legis, quæ
miraculis in principio confirmari debuit.

Petes, Vtrum hæc gratiæ in Christo fuerint
per modum habitus? Respondeo, fuisse; in quo
ipse reliquos omnes superauit homines, quibus
non omnes hæc gratiæ communicantur perma-
nenter, sed quædam dumtaxat in transitu per
modum passionis. Nam Prophetæ neque semper,
neque omnia poterant prædicere; nec semper,
aut quæuis facere miracula: Christus autem sem-
per, & quomodo voluit, & quidquid voluit, po-
tuit facere & prædicere. Colligitur Isaia 11.
Requiescet super eum Spiritus Domini. Ioan. 1. *Super
quem videritis Spiritum descendentem, & manentem,
ipse est &c.* Aduerte; cum dico, *Gratiam in ac-
torum in Christo fuisse per modum habitus*, non signi-
ficari hanc gratiam esse aliquam vim creatam, quæ
humanitati Christi inheret; nam valdè credi-
bile est nullam talem qualitatem dari: sed tan-
tum significatur auxilium diuinum Christo ho-
mini, ad quæuis miracula semper præstò fuisse;
atque adeò in ipsius potestate. Quo modo con-
curfus generalis siue auxilium generale est in no-
stra potestate.

ARTICVLVS IX.

Vtrum in Christo fuerit Gratia plenitudo?

Respondetur, In Christo fuisse gratiæ pleni-
tudinem; tum ratione perfectionis intensi-
uæ, tum ratione extensiuæ, seu virtutis operandi
ipsius gratiæ. Probatur prior pars; Quia gratia
Christi fuit summè intensa; nempe quantum esse
poterat intra mensuram à diuina sapientia præsti-
tutam circa gratiæ collationem. Idque ob duas
causas; tum, quia Christi Anima erat coniunctis-
sima diuinitati, quæ est fons omnis gratiæ; vnde
oportebat eam summè cœlestibus donis imple-
tum, quia ex ipsa, omnis gratia ad alios trans-
fundenda erat. Altera pars Probatur; quia Chri-
sti gratia debebat se extendere ad omnes gratiæ
effectus & operationes, cum fuerit tamquam vni-
uersale principium omnis gratiæ in genere hu-
mano.

Notandum Primò D. Thomam hinc loqui non
de absoluta plenitudine gratiæ, & donorum di-
uinorum secundum intensionem & extensionem,
sed cōparata ad potentiam ordinariam, quæ opera-
tur iuxta mensuram à diuina sapientia præstitutā.

Notandum Secundò circa Responsonem ad
secundum, Animam Christi prius naturā fuisse
sanctificatā per vnionem Verbi, quàm per Gra-
tiam seu dona habitualia. Aliter tamen per gra-
tiam sanctificata est, aliter per ipsam vnionem:
nam gratia est donum intrinsecè ornans essentia,
eamque ad diuinam similitudinem eleuans, &
potentias legi supernaturali conformans: vniō
autem hypostatica erat veluti radix huius doni,
nec intrinsecè animam aut potentias Deiformes
efficiebat.

ARTI-

ARTICVLVS X.

Vtrum Gratia plenitudo sit Christo propria?

25
Affirm.

Respondetur, Etsi multi in Scripturis modo quodam dicantur pleni gratia; tamen solus Christus habet absolutam gratia plenitudinem, attingens summum gratia, quoad essentiam gratia; & quoad virtutem; id est, summam intentionem & extensionem. Vbi

Plenitudo gratia variis modis tribuitur in Scriptura.

Notandum est in Scripturis tribui plenitudinē gratia varijs personis, sed non eodem modo: quibusdam enim tribuitur plenitudo, quia est in illis quaedam abundantia gratia, supra eam, quae ad salutem est necessaria. Sic ad Ephes. 3. v. 19. *Vt impleamini in omnem plenitudinē Dei.* Et ad Philip. 1. v. 11. *Repleti fructu iustitia.* Secundo, Tribuitur quibusdā plenitudo respectu subiecti seu officij, ad quod diuinitus electi. Sic dicitur pleni gratia, vel Spiritu sancto Ioannes Baptista, Stephanus, Apostoli, &c. Tertiō, Est plenitudo perfecta ipsius gratia absolute considerata; & hæc est in solo Christo. In ipso enim est gratia secundum omnē intentionem & extensionem effectiū, quam Deus in vniuerso cōstituit conferre. Et Probat, quia ea plenitudo gratia tribuenda est Christo, quae maximē decebat Filium Dei naturalem, & omnis gratia fontem. Et insinuat Ioan. 1. v. 14. *Vidimus quasi Vnigenitum à Patre, plenum gratia & veritatem.* Et v. 16. *De plenitudine eius nos omnes accepimus.* Atqui dignitas Filij Dei, excedit omnem dignitatem creaturarum etiam possibilem; & plenitudo fontis, excedit omnem copiam rivulorum: ergo debebat in illo esse gratia, qua nulla posset esse maior, aut intensiū aut extensiū; saltem secundum potentiam ordinariam. Vnde ad Coloss. 1. v. 19. dicitur: *In ipso complacuit omnem plenitudinem inhabitare.*

26
Quadruplici consideratione Christus est plenus gratia.

Vnde colligo Christum dici pleni gratia quadruplici cōsideratione: Primō, Quia habuit summam & intensiū & extensiū quae secundum diuinam praedestinationem erat conferenda in vniuersum. Secundo, Quia habuit omnem, quam deicit habere naturam creatam summē Deo unitā, scilicet unitam in unitate Personae. Tertiō, Quia habuit omnem, quam oportebat habere fontem, & vniuersale principium glorificationis in toto genere humano. Quarto, Quia extendebat se ad omnes effectus gratia: quidquid enim per aliquod donum gratia fieri poterat, per eius gratiam est praestitum. Vide Cyrillum lib. 1. in Ioan. c. 17. *Sicut, inquit, Filius accipit à Patre totam hereditatē, seruis autem muneribus quaedam, ita Christus totam gratia substantiam, reliquit particulis.* Vide eundem lib. 2. in Ioan. c. 72. & 73. S. Chrysostr. hom. de Spiritu S. tom. 3. D. Hieron. in c. 11. Isaia. D. August. tract. 14. in Ioan. & D. Greg. lib. 29. Moral. c. 30.

ARTICVLVS XI.

Vtrum Christi Gratia sit infinita?

27
Distinguitur.

Respondetur Primō, Gratia vnionis est infinita; quatenus videlicet unit personam infinita perfectionis. Secundo, Gratia habitualis, in

ratione entis, est finita. Quod intellige, non solum, quia limitata est ad certam speciem; sed etiā quia limitata est ad certos gradus perfectionis intensiū intra suam speciem. Tertiō, Gratia habitualis, in ratione gratia, potest dici infinita: quia habet quidquid pertinet ad rationem gratia, & potest se extendere ad infinitos effectus. Quo pacto lux solis potest dici infinita. Vbi aduerte, ex his solum colligi Christi gratiam & dona habitualia esse infinita comparatiuē, nempe respectu effectuum infinitorum.

D V B I V M.

Vtrum Christi Gratia non sit absolute infinita?

Quidam censent absolute infinitam in perfectione intensiū. Inter quos Ioannes Maior in 3. dist. 13. q. 3. Ratio ipsius est, quia id non inuoluit contradictionem. Quo posito, nulla gratia esset magis commensa & accommodata dignitati illius animae ad diuinam personam assumptae.

28
Ioannes Maior affirmat.

Sed longē probabilius & verius est Christi gratia non esse infinite perfectionis intensiū. Est communis Theologorum in 1. dist. 17. vbi vide Gregorium Ariminensem qu. 6. & in 3. dist. 13. Ratio est, quia impossibile est vt aliqua forma creata seu qualitas ita sit infinita. Cuius vltior ratio est, quia anima Christi cognosceret & diligeret Deum infinite; ac proinde ipsum comprehenderet. Idem etiam alijs rationibus efficaciter probari potest ex Philosophia.

Verius negatur.

Dices, D. Thomas hoc Articulo dicit Christi gratia esse infinitam secundum rationem gratia. Secundo, Magister dist. 13. dicit Christi animam tantam habuisse gratia plenitudinem, vt ampliorrem Deus conferre non potuerit: ergo erat infinite intensa. Confirmatur Ioannis 3. v. 34. *Non enim ad mensuram Deus dat Spiritum, scilicet, Filio, vt explicat S. Thomas.*

29

Respondeo ad Primum; Illam qualitatem, quae est gratia, ceterasque Christi virtutes, non esse realiter & physice infinite perfectionis: poterant tamen dici infinite in ratione gratia, idque ob tres rationes. Primō, Quia habebant quandam dignitatem & æstimationem infinitam in ratione gratia; quatenus erant in persona infinite dignitatis: Sicut opera Christi erant infinita, non quidem in ratione entis, sed in ratione meriti, ob dignitatem personae. Non tamen ideo omne accedens quod erat in Christo Domino, dicendum erit infinitū; quia etsi illud acciperet singularem quandam dignitatem ex coniunctione cum Persona diuina, non tamen ideo crescebat in suo genere. V. g. color Christi habet eximiam dignitatem, ex eo quod sit cōiunctus Personae Filij Dei; ratione cuius, cum summa reuerentia est intendus: hæc tamen dignitas non auget colorem in suo genere; nec etiam confert ad moralem bonitatem seu meritum. Gratia tamen per coniunctionem cum diuina Persona crescit in suo genere: Cum enim gratia sit reddere subiectum gratum, & opus meritorium; accedente hac dignitate, ipsa gratia ita crescit in suo genere, vt infinite fiat grata & amabilis: adeo vt opus ex ipsa procedens, sit infiniti meriti. Et sic gratia habitualis Christi, ratione coniunctionis cum diuina Persona, est infinita in genere gratia.

Gratia Christi tripliciter dici potest infinita.

Primō, quia est in persona infinite dignitatis.

ff ij Secundo,

Secundò, quia ordinatur ad vnionem infinita dignitatis.

Secundò, Gratia Christi potest dici infinita, quia ordinatur ad vnionem infinita dignitatis, scilicet hypostaticam, quæ est altissimus finis, ad quæ gratia potest ordinari. Porro huic fini gratia Christi est commensurata iuxta diuine Sapientia mensuram; & ideò D. Thomas dicit gratiã Christi attingere summum gratiæ secundum essentiã, quia essentia gratiæ ordinatur ad vnionem cum Deo: atqui hæc gratia attingit eam mensuram, quæ respondet summæ vnioni: ergo hæc gratia attingit summum gratiæ.

Tertiò ratione effectus.

Tertiò, Potest dici infinita in ordine ad suos effectus: tum, quia est principium infiniti meriti; tum, quia est principium omnis gratiæ in omnibus hominibus, etiãsi essent infiniti. Vnde in Christo est tamquã in fonte, & causa vniuersali; sicut aqua in mari, & lux in sole: in alijs autem solum participatione ab illa. Item in Christo habet omnem effectum gratiæ; scilicet meritum gratiæ præuenientis, iustificationis impij, remissionis culpæ mortalis, & pœnæ æternæ, augmẽti gratiæ, cuiusuis auxilij specialis, perseverantiæ, & gloriæ: item omnium gratiarum gratis datarum. In alijs autem habet effectum limitatum. Et ita Christi gratia attingit summum gratiæ secundum virtutem.

Ad Secundum; Testimonium Magistri intelligendum est de potentia ordinaria. Ad Confirmationem; Locus iste Ioannis, videtur intelligendus de donatione, qua Pater dedit Filium mundo: vel certè quã diuinitatem donauit humanæ naturæ.

ARTICVLVS XII.

Vtrum gratia Christi potuerit augeri?

Respondetur, Non potuisse augeri; tum, quia Christus erat beatus secundum animam; ac proinde in termino: tum, quia gratia ipsius secundum ordinationem diuinæ Sapientiæ erat commensa summæ vnioni cum Deo.

DVBIVM I.

Vtrum per potentiam Dei absolutam dona habitualia Christi potuerint augeri?

31 Scotus negat de gratia vt est in se.

Quidam existimãt ea nullo modo augeri potuisse, quamuis in se finita sint: quia existimant dari certum terminum perfectionis intensiue omnium habituum & qualitatum, vltra quem non possint per vllam potentiam crescere. Christi autem gratiam & virtutes habere hunc terminum. Ita Scotus docet in 3. dist. 13. quæst. 1. & 2. cui assentitur Caietanus hoc loco, & 2. 2. quæst. 24. art. 7. Idem tenet Durandus dist. 13. quæst. 1.

Richardus negat de gratia vt est in tali subiecto.

Alij putant hæc dona secundum se quidem augeri posse; tamen vt sunt in tali subiecto, non posse. Ratio est, quia capacitas animæ Christi limitata est; & penitùs per illa dona expleta. Similiter capacitas Angeli limitata est, quamuis hæc sit maior quàm Animæ. Ita Richardus in 1. dist. 17. artic. 2. quæst. 4. Eandem expressè tenet Driedo De captiuitate & redẽptione generis hu-

mani, tract. 2. cap. 2. pag. 59. non tamen negat quin diuina virtute possit esse maior. Pro eadem citatur Bonauentura; sed obscurè loquitur.

Respondeo & Dico Primò, Gratia & virtutes in Christo non habent summam perfectionem intensiuam, quam per potentiam Dei absolutam habere possunt; ac proinde per eandem possunt augeri, idque sine termino. Est communis sententia Theologorum in 3. dist. 13. & in 1. dist. 17. & expressè D. Thomæ 2. 2. quæst. 24. art. 7. vbi docet Charitatem tam ex parte subiecti, quàm ex parte formæ; posse in infinitum augeri; & in hoc augmento nullum esse statum. Et Probatur; Si enim lux solis erit maior septuplo Isaie 30. vers. 26. quàm sit modo, vt fateatur D. Hieronymus, & Eiranus ibi: & communiter Doctores in 4. dist. 48. multò magis gratia quæ est participatio diuinæ naturæ, augeri sine termino potest.

Dices; Gratiam secundum se quidem augeri posse, tamen capacitate animæ esse limitatam. Respondeo; Hæc duo non consistere; quia cum omne accidens ex essentia sua respiciat subiectum capax, non potest secundum se, & extra subiectum, magis intendi, quàm in subiecto. Addo; Capacitatem animæ non esse limitatam; quia non est naturalis, nec terminis nature conclusa: sed est capacitas obediens, commensa diuine potentie. Vnde etiam non est maior in Angelo, quàm in animã.

Dico Secundò; Gratia habitualis, & ceteræ virtutes supernaturales Animæ Christi, fuerunt summæ, quæ esse poterant per potentiam Dei ordinariam: id est, per eam potentiam quæ operatur secundum mensuram à diuina Sapientia præstitutam. Est communis Doctorum, dist. 13. & hoc est quod passim vult D. Thomas cum dicit, Gratiam Christi fuisse summam secundum essentiam. Hinc Ioan. 1. vers. 14. dicitur *Plenus gratia*. Ratio est; Quia gratia Christi iuxta diuinam dispositionem est commensa summæ vnioni, quæ esse potest inter creaturam & Deum: ergo secundum diuinam dispositionem non potest esse maior. Confirmatur; Si hæc mensura possit excedi; illa gratia ab initio non habuisset conuenientissimam proportionem cum vnione hypostatica.

Dices; Ergo nec per potentiam absolutam augeri potuisset. Respondeo Negando Consequentiam; Quia alia mensura à diuinã Sapientiã potuisset constitui; numquam enim defuissent rationes Deo, ad maiorem & maiorem in infinitum constituendam: quamquam secundum eas rationes quas nunc reipã spectauit, conueniens non esset eam augeri. Ex his patet, nullius creaturæ gratiam posse ad tantam perfectionem ex-crescere. Nam gradus ipsis præfixus ordinatione diuinã, incomparabiliter est minor. Tempus etiam vitæ, & auxilia longè inferiora. Deinde nullius creaturæ gratia, quantumcumque crescat, poterit vnquam pertingere ad eam perfectionem, quam habet gratia Christi ex coniunctione cum persona diuina. Et hoc est quod vult D. Thomas art. 11. ad 3.

DVBIVM

DVBIVM II.

Quanta sit Gratia Anima Christi perfectione intensiva?

34
In Christo
maior est
gratia
quam in
omnibus
hominibus
& Angelis
simul.

Respondeo; Etsi præcisè ignotum sit, tamen probabilissimè est eam excedere non solum gratiam cuiusvis hominis, vel Angeli; sed etiam omnem gratiam omnium hominum, & Angelorum simul sumptam, quamvis tota illa in vnum coalesceret.

Probatur Primò, Quia si esset possibilis gratia actu infinita, omnium consensu hæc esset Christo tribuenda; nã hæc sola censetur dignitati personæ diuinæ commensurata: ergo cum hæc ideò dumtaxat negetur, quòd sit impossibilis; concedi saltè debet summus gradus, qui à nobis concipi potest, vt rationi consentaneus: atqui talis est iste, qui in se colligit omnia dona aliorum: ergo &c.

Probatur Secundò, Quia dignitas animæ Christi superat dignitatem omnium Beatorum simul sumptam; eò quòd assumpta sit ad dignitatem diuinæ personæ: ergo oportebat vt eius dona supernaturalia excederent omnium dona simul sumpta. Confirmatur; Quia hæc anima est magis dilecta, quam tota rerum vniuersitas; & merita illius sunt digniora omnibus meritis omnium dilectorum: ergo maiora dona gratiæ sunt illi collata; nam dilectio diuina est efficax.

Probatur Tertio, Quia Christus est caput omnium hominum & Angelorum: ergo oportet vt in ipso sit omnis gratia collecta, quæ in membris est dispersa; sicut in capite omnes sensus sunt collecti. Et quidem quòd superet gratiam omnium hominum, dubitari nequit; cum ea, ab ipso, vt à fonte, deriuetur. De gratia Angelorum est etiam valde probabile: tum, quia est illorum caput; tum, quia decet vt omnia quæ in electis sunt dispersa, in ipso vno sint collecta. Quòd confirmatur; quia ipse est inter Beatos, sicut sol inter astra. Nã differentia claritatis electorum, erit sicut differentia astrorum. 1. ad Cor. 15. v. 41. atqui sol maius habet lumen, quam omnia astra simul: ergo &c.

Christus
fuit abso-
lutè plenus
gratiæ.

Ex his optimè intelligitur quomodo Christus absolutè fuerit plenus gratiæ: quia non solum habuit summam, quæ iuxta diuinam prædestinationem esse poterat; sed etiam, quia habuit tantam, vt in sua perfectione intensiva vnitè omnem gratiam omnium Sanctorum contineret. Quòd insinuant Patres suprâ citati art. 10. num. 26. præsertim Cyrillus & Hieronymus.

DVBIVM III.

Ex quo tempore Christus omnem hanc Gratia perfectionem habuerit?

35
Ab initio
concep-
tionis.

Respondeo; Ab initio suæ conceptionis; adeò vt temporis successu non fuerit aucta. Est ita certa, vt cõtrarium sit censendum erroneum. Et docet D. Thomas hic, & omnes Doctores in 3. dist. 13. & passim Patres qui hac de re agunt.

Probatur Primò, Ex Scripturis; Ioan. 1. Isaïæ 11. Ieremiæ 31.

Probatur
ex Patri-
bus.
Hieron.

Probatur Secundò, Ex Patribus. Hieronymus in illud Ieremiæ 31. v. 22. *Femina circumdabit Virum: qui, inquit, iuxta incrementa quidem ætatis pro-*

ficere videbitur Sapientia & ætate; sed perfectus Vir in ventre femineo solus mensibus continebitur. Vbi satis insinuat ab initio perfectum fuisse, ita vt reuerà non profecerit. Nec obstat quòd idem D. Hieronymus in cap. 61. Isaïæ ait, *Vnctionem gratiæ in Christo fuisse expletam in Baptismo*; quia loquitur de visibili vnctione, quam tunc accepit; quæ erat symbolum inuisibilis vnctionis acceptæ in conceptione. D. Augustinus lib. 15. de Trinit. c. 26. *Augustinus.* apertè docet Christum in Incarnatione fuisse omninò gratiæ plenum: & in baptismo quando columba descendit, nullum augmentum accepisse; sed præfigurasse sanctificationem corporis sui, quòd est Ecclesia. Idem docet lib. 2. de Peccatorum meritis & remiss. cap. 29. Cyrillus lib. 10. *Cyrillus.* Theauri cap. 7. ait, *Christum accepisse omnem gratiam ab initio; nec per incrementa temporum, aliquid ei additum.* Damascenus lib. 3. de Fide orthodoxa. *Damascenus.* cap. 22. dicit esse errorem Nestorianum asserere illum Sapientiã profecisse. Anselmus lib. 1. *Anselmus.* *Deus homo.* cap. 9. Bernardus serm. 2. super Missus. *Bernardus.* *est: Sive latens in vtero, sive vagines in præsepio, sive grandisculus Doctores interrogans in templo, sive iam perfecta ætatis docens in populo; aequè profecitò fuit plenus Spiritu sancto &c.*

Probatur Tertio, Quia ab initio Conceptionis habuit dignitatem Filij Dei: ergo plenitudinem gratiæ tanquam Vnigenitus à Patre. Nam hæc erat causa plenitudinis gratiæ; vt indicatur Ioan. 1. Secundò, Quia perfectius & optabilius est ab initio esse omninò perfectum, quam sensim in perfectione crescere. Ergo hoc Christo tribuendum. Confirmatur; quia nulla est ratio cur hæc plenitudo debuisset differri; cum ea dilatio nihil conferat ad nostram redemptionem, sed potius obstat. Tertio, Quia Christus ab initio secundum animam fuit beatus: ergo gratia ipsius ab initio fuit consummata; sicut gratia Beatorum.

Sed contrâ. Obijcitur, Luca 2. vers. 52. *Profectus erat Puer Sapientia, & ætate, & gratia, apud Deum & homines*: ergo &c. Respondeo, Proficiebat in ostensione sapientiæ & gratiæ: seu, quòd idem est, in operatione & exercitio. Ita explicant Patres allati; & præter hos, Athanasius serm. 4. contra Arianos, qui id valde fusè prosequitur, fol. 3. à fine. Ambrosius in hunc locum, & lib. de Dominicæ Incarnationis Sacramento cap. 7. vbi etiam ait, *Christum secundum sensum humanum verè profecisse*, scilicet in exercitio Sapientiæ & gratiæ per sensum humanum. D. Hieronymus in cap. 11. Isaïæ. Beda Homilia Dominicæ 1. post Epiphaniam. Theophilactus & alij in hunc locum Luca. Sed aduerte, non tantum profecisse gratiæ & sapientiæ in opinione hominum; sed etiam in seipso: quia sicut addebat annos annis, ita initio faciebat minora opera Sapientiæ & gratiæ: deinde sensim addebat maiora, vt explicat Athanasius; Ratione quorum dicebatur proficere apud Deum: quia alia alijs maioris erant Sapientiæ, & perfectionis, magisque ex genere suo meritoria; quamvis ratione Personæ aequè meritoria fuerint. Apud homines autem proficere dicebatur, vel quia per hæc faciebat homines proficere, vt quidam exponunt: vel quia crescebat hominum de ipso opinio.

36
Prob. Ra-
tione.

37
Quomodo
Christus
profecit.

Respectu
sui.

Dei.

Et homi-
num.

ARTICVLVS XIII.

Quomodo gratia Christi Habitua-
lis se habeat ad vnionem?

38 **R**espondetur; Vnio hypostatica fuit naturâ prior, quàm gratia habitualis, tamquam eius quodammodo causa. Probatur tribus rationibus, quas vide apud D. Thomam.

*Halensis putat Gratiam habitua-
lem fuisse in-
star neces-
sariae dis-
positionis ad vnio-
nem.*

*D. Thomas
instar dis-
positionis
conuenien-
tis.*

39 *Refellitur
Halens.*

Nota, Alexandrum Halensem existimare gratiam habitua-lem, se habuisse ad vnionem hypostaticam per modum medij, seu necessariæ dispositionis: sicut dispositiones materiæ necessariæ sunt ad eius vnionem cum forma. Ita docet 3. parte suæ summæ quæst. 7. memb. 2. art. 1. & quæst. 11. memb. 1. art. 1. Alij dicunt non fuisse quidem hanc gratiam absolutè necessariam, vt Anima illa hypostaticè vniretur, fuisse tamen conuenientem dispositionem: & ideò re ipsa prius naturâ animam illam fuisse dispositam per gratiam, quàm hypostaticè vnitam. Ita tenuit D. Thomas in 3. Sent. dist. 2. quæst. 2. art. 2. & Bonauentura ibidem art. 3. qu. 2.

Sed Dico Primò, Gratiam non habere se vt necessariam dispositionem ad vnionem hypostaticam. Est communis sententia Doctorum contra Alexandrum. Probatur Primò, Quia Verbum vnitur carni, & tamen caro non est capax dispositionis per gratiam. Secundò, Quia subsistentia Verbi debet immediatè vniri essentiæ animæ: ergo ipsa essentia est capax vnionis secundum se ante omne accidens. Confirmatur; quia naturalis subsistentia non requirit vllas dispositiones, cum omni dispositione sit penitus: ergo neque subsistentia diuina, quæ æquè intimè debet vniri. Tertiò, Quia nulla qualitas creata potest excludere propriam subsistentiam à suo subiecto: ergo neque illud reddere capax subsistentiæ alienæ, maxime Verbi diuini; cuius subsistentia in infinitum excedit omnem talem dispositionem.

40 Dico Secundò, Gratia etiam non se habet ad vnionem vt dispositio conueniens naturâ prior;

sed potius vt posterior, tamquàm consequens ipsam vnionem. Ita D. Thomas hoc loco, & suprâ q. 6. art. 6. & Scotus dist. 2. qu. 2. in 3. Durandus ibidem quæst. 3.

Probatur Primò, Quia prius naturâ quæque res subsistit, quàm ornetur accidentibus: nam subsistentia est intimum complementum substantiale rei: ergo illa anima prius naturâ erat vnita subsistentiæ diuinæ, quàm ornaretur gratiâ. Patet Consequentia, Quia in eodem signo naturæ vnita est subsistentiæ diuinæ, quo suam accepisset, nisi fuisset impedita. Secundò, Vnio hypostatica est ad subsistendum; gratia autem datur ad operandum: atqui prius est subsistere, quàm operari: ergo. Tertiò, Missio Filij est prior origine, quàm missio Spiritus sancti: atqui missio Filij fit per vnionem hypostaticam; missio Spiritus sancti per infusionem gratiæ: ergo vnio hypostatica est prior infusione gratiæ. Quartò, Præsentia Solis antecedit naturâ illuminationem aëris. Ergo similiter substantialis præsentia Verbi, debuit antecedere diffusionem gratiæ in naturam humanam. Quintò, Scripturæ plenitudinem gratiæ referunt in illam vnionem, tamquam in causam. Isaie 11. vers. 1. & 2. *Flos de radice eius ascendet, & requset super eum Spiritus Domini.* Vbi prius est flos ascendere, id est, incarnari Christum ex Virgine, teste D. Hieronymo, quàm Spiritu sancto repleti. Ioan. 1. *Verbum caro factum est, & vidimus gloriam eius, quasi vnigeniti à Patre, plenum gratiæ & veritatis.* Vbi indicatur illum fuisse plenum gratiâ, quia erat vnigenitus.

*Explicitio
D. Thomæ
de dispositio-
ne Con-
sequente,
non autem
Antece-
dente.*

A simili.

*Vnio est
causa ple-
nitudinis
gratiæ.*

Aduerte tamen, Gratiam posse dici dispositio- nem ad vnionem hypostaticam, non quidem antecedentem & præparantem vt fit; sed consequentem & ornantem vt optimè se habeat. Sicut fanitas & pulchritudo est dispositio corporis hu- mani ad coniunctionem cum animâ, non quidem præparans vt fit illa coniunctio; sed ornans vt bene se habeat, & permaneat. Et ita intellige, quod dicit D. Thomas suprâ art. 10. in Corpore, & ad 2. *Gratiam habitua-lem ordinari ad vnionem hypostaticam tamquam ad finem.* Argumenta quæ cõtra possunt obijci; facillè ex suprâ dictis dissoluentur.

*Gratia est
dispositio
consequens
& ornans.
Vt vnio
hypostatica
optimè se
habeat.*

Q V Æ S T I O O C T A V A.

De Gratia Christi, vt est Caput Ecclesiæ.

In Octo Articulos diuisa.

ARTICVLVS I.

Virum Christus sit Caput
Ecclesiæ?

1 *R. ad dici-
tur Caput
Ecclesiæ.*

Respondetur affirmatiuè. Vide D. Thomam. Notandum est; Christum secundum strictam Metaphoram, dici Caput Ecclesiæ ex hominibus constare: quia sicuti à capite in membra per spiritum animale omnem sensus & motus infunditur; ita à Christo omnino cognitio supernaturalis, omni- que motus vitæ supernaturalis, in omnes omnium tempo-

rum homines post peccatum originale immittitur. Omnis enim vita & motus supernaturalis est ex Christi meritis. Vnde totum genus humanum concipiendum est instar vnus hominis, cuius caput est Christus secundum naturam humanam: singuli autem veluti membra vel actû vel potestate sub hoc capite; quæ per spiritum, ab hoc capite diffusum, vitam, sensum, & motum vitalem gratiæ accipiunt. Hinc fit vt dicantur membra Christi, & tota Ecclesiæ corpus Christi. Ad Ephef. 1. v. 22. *Ipsam dedit caput super omnem Ecclesi- am, quæ est corpus ipsius.* Ad Coloss. 1. v. 18. *Ipsè est caput corporis Ecclesiæ.* & alibi. Vbi Aduerte, Christum esse instar capitis, quod ita est efficax, vt aliena

*Homines
sunt mem-
bra Christi.*